

การลาออกของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม
เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๔๘๙

นาย อุดมย์ กอวัฒนา

006307

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

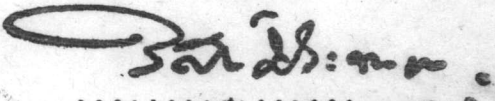
แผนกวิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๘

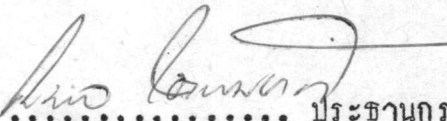
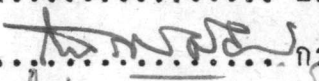
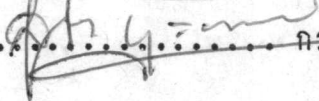

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ศาสตราจารย์ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย

จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย

THE RESIGNATION OF FIELD MARSHALL -

PIBULSONGKRAM'S GOVERNMENT

ON JULY 24, 1944

MR. ADUL KORWATTANA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Political Science

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1975

แด่ . .

คุณแม่มชู่เป็นดวงประทีป
แห่งการศึกษาของลูก

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การลาออกของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อ

๒๔ กรกฎาคม ๒๔๘๙

ชื่อ

นายอคุศล กอวัฒนา

แผนกวิชาการปกครอง

ปีการศึกษา

๒๕๑๘

บทคัดย่อ

ในประวัติศาสตร์การเมืองยุคประชาธิปไตยของไทยนั้น จอมพล ป. พิบูลสงคราม และนายปรีดี พนมยงค์ เป็นนักการเมืองที่มีบทบาทสำคัญมากในกระบวนการพัฒนาระบอบรัฐสภาของไทยนับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ บุคคลทั้งสองซึ่งเป็นเสมือนตัวแทนปัญญาชนฝ่ายทหาร และปัญญาชนฝ่ายพลเรือน เป็นผู้รวมคิดริเริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครอง และร่วมกันบริหารประเทศมาด้วยดี แต่จอมพล ป. ๑ ประสบความสำเร็จรวดเร็วกว่าโดยใช้เวลาเพียงประมาณ ๒ ปี ก็สามารถเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ เมื่อ ๑๖ ธันวาคม ๒๔๘๑

จอมพล ป. ๑ เป็นนายกรัฐมนตรีที่ครองตำแหน่งหลายสมัยและอยู่ในตำแหน่งเป็นระยะเวลาที่ยาวนานที่สุดทั้งก่อนและหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ บทบาททางการเมืองของจอมพล ป. ๑ จึงมีผลต่อกระบวนการเมืองระบอบรัฐสภาของไทยเป็นอย่างมาก ในการดำเนินบทบาททางการเมืองของจอมพล ป. ๑ นั้น กล่าวได้ว่า จอมพล ป. ๑ ประสบความสำเร็จแพ้สำคัญ ๆ จนถึงกับต้องออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพียง ๒ ครั้ง คือความพ่ายแพ้ในรัฐสภาเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๙ และการที่ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหาร โค่นล้มรัฐบาลเมื่อกันยายน ๒๕๐๐

ความพ่ายแพ้ของจอมพล ป. ๑ ในสภาผู้แทนราษฎรเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๗ นั้น เป็นผลของการดำเนินกลยุทธ์ภายในกรอบของรัฐธรรมนูญของ นายปรีดี ๑ ซึ่งได้กลายมาเป็นศัตรูทางการเมืองของจอมพล ป. ๑ ทั้งนี้เนื่องจาก มูลเหตุค่านการเมืองระหว่างประเทศอันได้แก่การประกาศสงครามของญี่ปุ่นในสงคราม โลกครั้งที่ ๒ และการส่งกองทัพเข้าสู่อุไทย เมื่อ ๗ - ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ได้ทำให้บุคคลทั้งสองเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงในเรื่องการดำเนินนโยบายระดับประเทศของ ประเทศให้รอดพ้นจากภัยสงคราม นายปรีดี ๑ เชื่อนมั่นว่านโยบายของจอมพล ป. ๑ ที่นำประเทศเข้าเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นนั้นเป็นนโยบายที่ผิดพลาด และจะยังผลเสียหาย แก่ประเทศอย่างร้ายแรง จึงได้จัดตั้งขบวนการเสรีไทยขึ้นเพื่อต่อต้านญี่ปุ่น และขณะ เดียวกันก็มีแผนการโค่นล้มรัฐบาล จอมพล ป. ๑ ด้วย เพื่อประโยชน์ในแผนการกู้ชาติ ของฝ่ายตน

การโค่นล้มรัฐบาลจอมพล ป. ๑ ในเดือนกรกฎาคม ๒๔๘๗ ประสบผล สำเร็จด้วยดี จอมพล ป. ๑ ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๔๘๗ โดยอ้างเหตุผลว่าเพื่อให้เป็นไปตามวิถีทางรัฐธรรมนูญ เนื่องจาก สภาผู้แทนราษฎรแสดงความไม่ไว้วางใจ แต่เหตุผลดังกล่าวนี้มีข้อเท็จจริงที่ทำให้ จอมพล ป. ๑ ตัดสินใจลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ ก็เพราะเมื่อได้วิเคราะห์ วิจัยพฤติกรรมทางการเมืองของจอมพล ป. ๑ ในขณะนั้นแล้ว จะเห็นได้ชัดว่าการลา ออกของจอมพล ป. ๑ ครั้งนี้ เป็นนโยบายทางการเมือง ซึ่งมีเบื้องหลังที่น่าสนใจยิ่ง และจะเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นสภาพการณ์ทางการเมืองภายในของไทยในระหว่างสงคราม โลกครั้งที่ ๒ ได้เป็นอย่างดี

การลาออกของจอมพล ป. ๑ ตามกลยุทธ์ทางการเมืองเพื่อแสดงว่าตนเป็น นักประชาธิปไตยครั้งนี้ กลับกลายเป็นว่า จอมพล ป. ๑ ต้องออกจากตำแหน่งนายก รัฐบาลจริง ๆ เนื่องจากความผิดพลาดในการคาดการณ์ของตน และการวางแผน การอย่างดีของกลุ่มการเมืองฝ่ายนายปรีดี ๑ อย่างไรก็ตามเหตุผลสำคัญที่สุดซึ่งเป็นเสมือน เครื่องตัดสินการชิงอำนาจระหว่างกลุ่มปัญญาชนฝ่ายทหารกับกลุ่มปัญญาชนฝ่าย พลเรือนครั้งนี้ ได้แก่ -----

การยื่นมือเข้ามาแทรกแซงของกองทัพญี่ปุ่นในไทย อันเป็นการบีบบังคับให้จอมพล ป.ฯ
ต้องยอมออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อ ๑ สิงหาคม ๒๔๘๗ และต้องสูญเสียอำนาจ
ด้านการทหารด้วย เมื่อรัฐบาลนายควง อภัยวงศ์ โดยการสนับสนุนของนายปรีดีฯ
ปลดจอมพล ป.ฯ ออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด

เบื้องหลังของการสูญเสียอำนาจโดยสิ้นเชิงของจอมพล ป.ฯ ครั้งนี้จึงเป็นเรื่อง
ที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาพฤติกรรมของอุดมชนชั้นทางการเมืองไทยในระหว่าง
สงครามโลกครั้งที่ ๒ จะช่วยให้มีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาการเมืองของ
ไทยได้ดีขึ้น และจะเป็นสิ่งที่อธิบายได้ว่า ความพ่ายแพ้ของปัญญาชนฝ่ายทหารต่อปัญญาชน
ฝ่ายพลเรือนครั้งนี้อุบัติขึ้นได้อย่างไร.

Thesis Title The Resignation of Field Marshall
 Pibulsongkram's Government on July 24, 1944.

Name Adul Korwattana

Department Government

Academic Year 1975

ABSTRACT

In Thai political history under the democratic system, Field Marshall Pibulsongkram and Pridi Panomyonk were among the most influential politicians in the development of Thai parliamentary system after the political change on June 24, 1932. The two persons were regarded, respectively, as the representatives of the military intellectual and the civilian intellectual both of whom took part in initiating Thai political change and in ruling the country ever since. However, Field Marshall Pibulsongkram rapidly received a tremendous success and became a prime minister within only six years thereafter.

Being the only person who was able to set appointed prime minister for many times and remain in this position longer than anyone else both before and after the World War II, Field Marshall Pibulsongkram inevitably had a great impact upon Thai politics under the parliamentary system. During his term, he had to resign from his post only twice following his defeat in the Parliament in July, 1944, and Field Marshall Sarit Dhanarat's coup d'état in September, 1957.

His defeat in the House of Representative was engineered by the political tactic of Pridi Panomyonk, who became his only political rival. Pridi was opposed to his foreign policy concerning the distatch of Japanese troops to Thailand on December 7 - 8, 1941 and Thai Declaration of War against the Allies in World War II. With a firm belief that Field Marshall Pibulsongkram's Policy of collaboration with Japan was a serious mistake which could cause a great damage to the country; Pridi, therefore, decided to form the Free Thai Movement to fight against the Japanese troops and also made a plan to overthrow the government which was, presumably, an obstacle to his national salvation.

Pridi's plan to overthrow the government in July, 1944 was sucessful since Field Marshall Pibulsongkram, the Frime Minister had to resign on July 24, 1944 in accordance with the coustitutional provision after his failure to push his two important legislations through the House of Representative. As a matter of fact, this is not the fundamental reason of his resignation because a close study of Field Marshall Pibulsongkram's political behaviour reveals a very interesting political tactic he employed to keep himself in power during World War II.

Even though Field Marshall Pibulsongkram wanted to display his democratic spirit, he did not expect that he would lose his post because he underestimated the power of Pridi's clique. Moreover, one of the most important factor which brought an end to the political struggle between the military intellectual and the civilian intellecual was the interference of Japanese toops in Thailand. During that time, not only did Field Marshall Pibulsongkram has to resign from his post, but he also lost his military power when he was retired as the supreme Military Commander in Chief by Mr. Kuong Abhaiwongse's government, which enjoyed Pridi's full support.

Consequently, it is really interesting to study the fundamental reason of his complete loss of power because this behavioral study of Thai political elites during World War II will help to enlarge our understanding of the development of Thai political system as well as to explain why and how the then civilian intellectual could defeat the military intellectual in Thai political arena.

คำนำ

ประวัติศาสตร์การเมืองของไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ เป็นต้นมา เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อน และมีอีกหลายประเด็นที่เรายังไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างแจ่มแจ้ง หรือ สามารถแยกความเท็จกับความจริงออกจากกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการณ์ทางการเมืองในระหว่างมหาสงครามโลกครั้งที่ ๒ อันเป็นภาวะการช่วงชิงอำนาจระหว่างกลุ่มปัญญาชนฝ่ายทหารกับกลุ่มปัญญาชนฝ่ายพลเรือน ซึ่งลงเอยด้วยชัยชนะของกลุ่มปัญญาชนฝ่ายพลเรือนนำโดย นาย ปรีดี พนมยงค์ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงได้พยายามทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการณ์ดังกล่าว โดยถือเอากรณีการลาออกของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อ ๒๔ กรกฎาคม ๒๔๘๗ เป็นประเด็นสำคัญของการศึกษาวิจัย ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าน่าจะเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาวะการณ์ทางการเมืองในขณะนั้นได้ดีพอสมควร

การศึกษาวิจัยของผู้เขียนครั้งนี้ได้รับความอนุเคราะห์และขอแนะนำเป็นอย่างดีจาก ท่านศาสตราจารย์ ดร. กระทบถวิล ทองธรรมชาติ อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ตลอดจนท่านศาสตราจารย์ ไพโรจน์ ชัยนาม และท่านอาจารย์ ดร. สุจิต บุษบงการ ซึ่งกรุณาว่าเป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ และให้ขอแนะนำอันมีประโยชน์อย่างมาก ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทั้งสามท่าน ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนให้วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สำเร็จลงได้ และขอขอบคุณอาจารย์ สุชิน ศันติกุล คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ได้กรุณาให้ผู้เขียนหยิบยืมเอกสารหนังสือที่มีประโยชน์ต่อการวิจัยครั้งนี้

อนึ่งตลอดระยะเวลาที่ผู้เขียนคร่ำเคร่งอยู่กับการค้นคว้าครั้งนี้ คุณ รมณี เพชรอุปต์ เป็นผู้ซึ่งคอยห่วงใยและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เขียนด้วยดีมาตลอด เธอผู้นี้เป็นเพื่อนแท้ที่หวังดีต่อผู้เขียนอย่างจริงใจ และเป็นอีกผู้หนึ่งที่ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

อดุลย์ กอวัฒนา

๒๓ ตุลาคม ๒๕๑๘

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
คำนำ	ช
บทนำ	๑
ความสำคัญของเรื่อง	๑
ความมุ่งหมายและขอบเขตในการศึกษา	๓
สมมุติฐานของการศึกษา	๕
การเสนอเรื่อง	๖
บทที่ ๑	
การขึ้นสู่อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม	๑๑
๑.๑ บทบาทในการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. ๒๔๗๕	๑๑
๑.๒ ความแตกแยกภายในคณะผู้ก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง	๑๔
๑.๓ บทบาทในการทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดา	๒๒
๑.๔ บทบาทของการเมืองในสมัยรัฐบาลพระยาพหลพลพยุหเสนา	๒๔
๑.๕ การสละราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว	๓๑
๑.๖ วิฤทธิการณ์ก่อนการขึ้นสู่อำนาจนายกรัฐมนตรี	๓๒
๑.๗ การขึ้นสู่อำนาจนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๓๓
บทที่ ๒	
การเสริมสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๔๑
๒.๑ การกวาดล้างศัตรูของการเมือง	๔๓
๒.๒ การยึดบทบาทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ	๔๘
๒.๓ การขึ้นสู่อำนาจในฐานะผู้บัญชาการทหารสูงสุดและได้รับยศจอมพล	๕๔
๒.๔ การประกาศสงครามของญี่ปุ่นและผลกระทบต่อไทย	๖๑

บทที่ ๓	ความขัดแย้งทางการเมืองอันนำไปสู่การลาออกของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๖๘
	๓.๑ สภาพความขัดแย้งก่อนการประกาศสงครามของญี่ปุ่น	๖๘
	๓.๒ สภาพความขัดแย้งภายหลังจากการประกาศสงครามของญี่ปุ่น	๗๔
	๓.๓ การปรับปรุงคณะรัฐบาลและการหยั่งเชิงอำนาจฝ่ายตรงข้าม	๘๐
	๓.๔ แผนการต่อต้านญี่ปุ่นและคณะรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๘๐
	๓.๕ แผนการต่อต้านญี่ปุ่นของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๘๕
บทที่ ๔	การลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๑๐๖
	๔.๑ แผนการคณะรัฐมนตรีจอมพล ป. พิบูลสงครามในสภามุแทนราษฎร	๑๐๘
	๔.๒ ความพ่ายแพ้ของจอมพล ป. พิบูลสงครามในสภามุแทนราษฎร	๑๑๓
	๔.๓ การลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๑๒๘
บทที่ ๕	เบื้องหลังการสิ้นอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๑๓๘
	๕.๑ สภาพความตึงเครียดทางการเมืองก่อนการลาออกของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๑๔๐
	๕.๒ อำนาจและอิทธิพลทางการเมืองของจอมพล ป. พิบูลสงคราม	๑๔๓
	๕.๓ พฤติกรรมทางการเมืองของฝ่ายจอมพล ป. พิบูลสงครามและฝ่าย นาย ปรีดี พนมยงค์	๑๔๓
	๕.๔ การแทรกแซงของญี่ปุ่นในเรื่องการเมืองภายในของไทย	๑๖๔
	๕.๕ การปลดจอมพล ป. พิบูลสงครามออกจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารสูงสุด	๑๗๑
บทที่ ๖	สรุปความคิดเห็นที่ได้จากการวิจัย	๑๗๘
	บรรณานุกรม	
	ประวัติผู้เขียน	